

שאלה: בעוד כמה ימים בעלי ואני נהיה בבית מלון. שם לא מרשים להדליק נרות בחדר שישינים שם [מפני חשש שריפה] ולא בחדר האוכל, אלא בחדרון קטן שליד הלובי, כל האורחות מדליקות באותו המקום. אבל כיון שלא נהנים אחר כך מאור הנרות, האם יוצאים שם ידי חובה?

תשובה: נכון שאלת, כי המדליק נר ואח"כ כלל לא משתמש לאורו, הרי היא ברכה לבטלה. כך הורה ספר "שמירת שבת כהלכתה" (ח"ב פרק מג פסקא יז). כיון שהנהלת המלון אינה מרשה להדליק נר, אני מציע שתברכו על אור החשמל שתשאירו בחדר השינה. הרי בדומה לזה כתב הראשון לציון הרב יצחק יוסף (ילקוט יוסף, סי' רסג ס"ק כב) לענין חיילים הנמצאים באהל סיירים. גם "שמירת שבת כהלכתה" (בפרק הנ"ל הערה כב) הביא הרבה אחרונים הסבורים שאפשר לברך על חשמל.

צריכים להבהיר כאן יסוד חשוב. נר של שבת אינו "נר נשמה". מה שהנשים מדליקות לפי מספר הנפשות שיש במשפחה, אין לכך שום בסיס בפוסקים. גם מחבר ספר "שמירת שבת כהלכתה", שהיה בקי גדול, לא מצא לכך שום ספר קדמון שיוורה כך. ויש טעות לנשים המבקשות שגם הבת במשפחה תדליק נרות. כי אין קשר בין הנר לאדם, אלא קשר בין הנר למקום. הסיבה משום מה חז"ל ציוו להדליק נר הוא מפני "שלום בית" (שבת כג ע"ב) וביאר שם רש"י: "שבני אדם מצטערים לישיב בחושך". כלומר בשאר ימות חול היו אוכלים ארוחת ערב עוד לפני צאת כוכבים, כי היו רובם עניים ולא היה להם כסף עבור שמן ונרות. אבל ליל שבת שהיו מאריכים ומתענגים בסעודה, ונמשכה תוך הלילה, תקנו חכמים שיהיה אור בבית.

עובדה היא כי כאשר אין האשה בביתה, נניח היא יולדת ובבית חולים, הבעל מדליק ומברך. ולכן גם כאשר יש כמה נשים הנמצאות בבית אחד, בעלת הדירה עם האורחות, אם כולן מדליקות באותו החדר, הרי כל המוסיפות על הראשונה מברכות ברכה לבטלה.

והרב שלמה זלמן אויערבך פקפק אם יש לברך ברכת הנר על נר שמן, כיון שבזמננו לא משתמשים לאורו אלא לאור החשמל. העיר "שמירת שבת כהלכתה" (פרק מג, פסקא לד) שראוי שהאשה תברך על הנר, ואחד מבני הבית ידליק את החשמל, והברכה שתברך תחול על שניהם. וכן כתב ספר "יום טוב וחול המועד כהלכתם" (הרב יאיר ינאי, עמ' מד) בשם הרב שלום אלישיב ובשם הרב שלמה זלמן אויערבך.

סוף דבר, לא כדאי לאשה להדליק נר בברכה באותו חדר הסמוך ללובי, אלא
תברך על החשמל בחדר שינה. זה בתנאי שאין האור נכבה אוטומטית עת
שיוצאים מן החדר, כי אז שוב תהיה הברכה לבטלה. ואם באמת כך הסדר
בבית מלון ההוא, אין לה לברך על שום נר כלל באותו שבת. מפני האונס היא
פטורה.